

วิกฤติโควิด-19 กับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

กองนโยบายอุตสาหกรรมมหภาค

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เป็นวิกฤติที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และระบบเศรษฐกิจทั่วโลก ทำให้มีผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และยังส่งผลให้เกิดการชะงักงันของอุตสาหกรรม ทั้งอุตสาหกรรมบริการ อย่างการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง และอุตสาหกรรมการผลิตในสาขาต่างๆ ที่อยู่ภายใต้ระบบห่วงโซ่คุณค่าโลก (Global Value Chain) ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงการค้าและการลงทุนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ นักเศรษฐศาสตร์ทั่วโลกได้วิเคราะห์ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดในครั้งนี้จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกผ่านระบบห่วงโซ่อุปทานโลก จากปัญหาการขาดแคลนแรงงานและวัตถุดิบ ซึ่งผลกระทบดังกล่าวจะมีความรุนแรงแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ขึ้นอยู่กับอัตราการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศจีน และความแตกต่างกันของอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ที่ส่วนใหญ่มีระบบการผลิตแบบสินค้าคงคลังเท่ากับศูนย์ (Zero Inventory) หรือ Just in Time มีแนวโน้มจะได้รับผลกระทบรุนแรงกว่าเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นวงกว้างนี้ ยังนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนไปจากเดิมในแบบที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน และทำให้ทุกประเทศต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่เป็นประเด็นท้าทายซึ่งต้องเร่งหาวิธีบริหารจัดการ แน่แน่นอนว่าในลำดับแรกประเทศต่างๆ ย่อมต้องให้ความสำคัญกับการจัดการผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนก่อนเรื่องอื่น แต่อีกเรื่องที่สำคัญไม่แพ้กัน ก็คือ การหาหนทางที่จะผลักดัน/กระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัวและกลับมาเติบโตได้ตามปกติโดยเร็ว ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่ถูกกล่าวถึงและนำมาใช้เป็นแนวทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจในภาวะวิกฤติเช่นนี้ ก็คือ แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่ว่าด้วยเรื่องของการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นประเด็นพัฒนาที่นานาชาติต่างให้ความสำคัญและมีการขับเคลื่อนอย่างจริงจังและต่อเนื่องในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมา เพื่อเป็นหนทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน นำมาซึ่งความมั่นคงด้านทรัพยากร น้ำ อาหาร และวัตถุดิบ โดยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์โควิด-19 ใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

- **การลดความเสี่ยงในห่วงโซ่อุปทาน:** การเกิดโรคระบาดในลักษณะของ “โรคระบาดทั่ว” (Pandemic) อย่างโควิด-19 นับเป็นความไม่แน่นอนรูปแบบหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานโลก ซึ่งความไม่แน่นอนนี้จะอยู่ในระดับที่สูงกว่าการเกิดภัยธรรมชาติ เนื่องจากการเกิด “โรคระบาดทั่ว” ยากต่อการคาดการณ์ระดับความรุนแรงและจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่รูปแบบการผลิตของโลกอยู่ในลักษณะของการแบ่งขั้นตอนการผลิต (Production Fragmentation) และการสร้างเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศ (International Production Network) ทำให้การผลิตสินค้าชิ้นหนึ่งต้องอาศัยการผลิตชิ้นส่วนจากฐานการผลิตที่หลากหลายทั่วโลก ยิ่งมีการแบ่งขั้นตอนการผลิตกระจายอยู่ในหลายประเทศมากเท่าใด ก็ยังมีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบรุนแรงมากขึ้น การปิดประเทศ/ การมีกฎระเบียบที่จำกัดเรื่องการเดินทาง การขนส่งทั้งในประเทศและระหว่างประเทศในช่วงวิกฤติ ย่อมส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตทั้งในระดับประเทศและระดับโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แนวทางหนึ่งที่จะสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน ก็คือ การพึ่งพาวัตถุดิบภายในประเทศให้มากขึ้น โดยเฉพาะวัตถุดิบที่สามารถนำมาใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือการใช้งานผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่จนหมดอายุการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่มุ่งเน้นการคงคุณค่าผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดการใช้ทรัพยากรใหม่

- การลดแรงกดดันด้านต้นทุน: วิกฤติโควิด-19 ทำให้ภาคธุรกิจและครัวเรือนจำเป็นต้องมีการจัดการด้านการเงินอย่างประหยัด รัดกุม และจัดลำดับความสำคัญในการบริโภคมากขึ้น นั้นทำให้ผลิตภัณฑ์มือสอง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมีแนวโน้มจะเป็นที่น่าสนใจมากขึ้นด้วย เพราะผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ในราคาที่ต่ำกว่า ในส่วนของภาคธุรกิจอุตสาหกรรม ก็มี

การซื้อ-ขายวัสดุที่เป็นวัสดุใช้ซ้ำหรือวัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่มากขึ้น ตัวอย่างในกรณีนี้ เช่น Re-Tuna Recycling Mall ที่เมือง Eskilstuna ประเทศสวีเดน ซึ่งเป็น Shopping Mall แห่งแรกในโลก ที่จำหน่ายเฉพาะสินค้ารีไซเคิลเท่านั้น โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการลดภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว นอกจากนี้ช่องทางจำหน่ายสินค้าออนไลน์อย่าง eBay ก็เปิดให้มีการซื้อขายสินค้ารีไซเคิลมาเป็นเวลาหลายปีแล้วเช่นกัน

- การสร้างงาน: ตามข้อตกลงสีเขียวของสหภาพยุโรป ได้ระบุถึงประโยชน์ที่จะได้จากการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ คือนอกจากจะก่อให้เกิดการผลิตภายในประเทศมากขึ้น ลดการพึ่งพาต่างประเทศแล้วยังก่อให้เกิดการสร้างงานใหม่เน้นตำแหน่ง ซึ่งครอบคลุมงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น การจัดการของเสียและทรัพยากร การซ่อมแซมและบำรุงรักษา และงานที่เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น งานด้านการเช่าซื้อ ด้านวิศวกรรม ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการศึกษา ด้านโลจิสติกส์ เป็นต้น

- การสร้างการเติบโต: เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นแนวคิดการพัฒนาหนึ่งที่จะสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคได้ นั้นเป็นเหตุผลที่ทำให้ประเด็นเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนถูกกำหนดอยู่ในแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป โดย The World Economic Forum คาดการณ์ว่า การดำเนินการตามแผนฯ ดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการประหยัดวัสดุจากการใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ และการเพิ่มมูลค่าวัสดุ คิดเป็นมูลค่ากว่า 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ในขณะที่ The Ellen MacArthur Foundation คาดว่า การนำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในภาคการผลิต จะสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้กับสหภาพยุโรป จากการประหยัดต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นมูลค่า 630,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี เช่นเดียวกับ London's Circular Economy Route Map ที่ระบุว่าจะระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในลอนดอน จะสร้างผลตอบแทนสุทธิคิดเป็นมูลค่า 7 พันล้านปอนด์ต่อปี ภายในปี ค.ศ. 2036

เราจะเห็นภาพการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการจัดการผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ได้ชัดเจนขึ้น ในกรณีการจัดการผลกระทบจากการขาดแคลนสินค้า/วัตถุดิบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ภาคการผลิตจะต้องเผชิญในภาวะวิกฤติโรคระบาดทั่ว ที่การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องอยู่ภายใต้มาตรการ/กฎระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวดเมื่อห่วงโซ่อุปทานโลกมีความเปราะบาง การจำกัดการดำเนินกิจกรรมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศย่อมส่งผลให้เกิดการขาดแคลนสินค้า/วัตถุดิบในอุตสาหกรรมบางประเภท ซึ่งการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่นการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสามารถในการซ่อมแซม สามารถนำมาใช้ซ้ำ หรือนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้มาประยุกต์ใช้ จะเป็นตัวช่วยให้สามารถบริหารจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นและมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นอย่างมาก ในช่วงวิกฤติโควิด-19 อย่างวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ ยกตัวอย่างเช่น การพัฒนานวัตกรรมในการฆ่าเชื้อเพื่อกำจัดสิ่งปนเปื้อนบนหน้ากาก N95

เพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ การพัฒนาห้องปฏิบัติการประดิษฐ์กรรม (Fabrication Laboratory: Fab Labs) เพื่อสร้างสรรค์ต้นแบบการออกแบบและกระบวนการผลิตวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้งานทางการแพทย์ เป็นต้น ทั้งนี้ จากข้อมูลประมาณการ พบว่า ระหว่างปี ค.ศ. 2020 - 2025 ตลาดอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ได้รับการซ่อมแซม/ปรับแต่งใหม่ และผ่านการตรวจสอบมาตรฐานเพื่อนำกลับมา

จำหน่ายอีกครั้ง (Refurbish) ทั่วโลก จะเติบโตในอัตราที่เร็วกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการเพิ่มขึ้นของอัตราการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ต่างๆ และคาดว่าในอีก 5 ปีต่อจากนี้ แนวโน้มการผลิตของโลกจะมีการพึ่งพาวัตถุดิบใหม่น้อยลง นอกจากนี้ ยังเห็นได้จากกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เจ้าพนักงานรัฐในหลายรัฐขอให้ผู้ผลิตเครื่องช่วยหายใจให้บริการคู่มือและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อช่วยให้โรงพยาบาลสามารถบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในช่วงที่เกิดวิกฤติโรคระบาด

ยิ่งไปกว่านั้น แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนยังช่วยให้ผู้ผลิตมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตมากขึ้น เห็นได้จากบางประเทศที่แม้จะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากโควิด-19 แต่ก็มีความสามารถในการปรับกระบวนการผลิตได้อย่างรวดเร็ว เช่น ปรับจากการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์มาผลิตอุปกรณ์การแพทย์ นั่นเป็นเพราะภาคธุรกิจอุตสาหกรรมในหลายประเทศเริ่มมีการออกแบบเครื่องมือ อุปกรณ์ รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและมีรูปแบบ Repurposable คือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนไปใช้งานในรูปแบบอื่นได้ง่าย สอดคล้องกับหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียน ทำให้ธุรกิจเหล่านี้มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตตั้งแต่ในระดับต้นน้ำและสามารถปรับตัวรับสภาวะวิกฤติได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดการลงทุนสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมในภาพรวมมีความสามารถในการฟื้นตัวจากภาวะวิกฤติมากขึ้นด้วย

อีกหนึ่งธุรกิจที่แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้ามามีบทบาทในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 คือการผลิตและจำหน่ายอาหาร เป็นที่ทราบกันดีว่า รูปแบบอุตสาหกรรมเกษตรที่ผ่านมายังมีความเสี่ยงต่อภาวะวิกฤติในหลายประเด็น เช่น การพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล กระบวนการผลิตที่ส่งผลเชิงลบต่อระบบนิเวศ การใช้การขนส่งทางไกล รวมถึงการพึ่งพาแรงงานต่างชาติตามฤดูกาล ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการจำกัดและควบคุมการเคลื่อนย้าย/ขนส่งในช่วงภาวะวิกฤติ ความเสี่ยงเหล่านี้ทำให้ธุรกิจด้านการผลิตและจำหน่ายอาหาร มีการปรับตัวโดยการลงทุนสำหรับการผลิตรูปแบบใหม่ที่นำ

ระบบดิจิทัลมาใช้ เช่น การนำดิจิทัลมาใช้ในการทำเกษตรแบบแม่นยำ ซึ่งจากการศึกษาของมูลนิธิ Ellen MacArthur พบว่า การนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในภาคการเกษตรดั้งตัวอย่างข้างต้น จะนำไปสู่การลดลงของการใช้สารกำจัดศัตรูพืช โดยอัตราส่วนการใช้ปุ๋ยสังเคราะห์ในยุโรป ในปี ค.ศ. 2030 จะลดลงถึงร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2012 ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในระดับครัวเรือนจะลดลงร้อยละ 12 และทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตที่ดีขึ้นด้วย เช่นเดียวกับการทำระบบเกษตรกรรมฟื้นฟู (Regenerative Agriculture) ที่มุ่งเน้นการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งคาดว่าจะทำให้สามารถลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง 5.6 พันล้านตัน หรือคิดเป็นการลดลงเกือบครึ่งหนึ่งของปริมาณการปล่อยมลพิษจากการ

ผลิตอาหารทั้งหมดที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2050 นอกจากนี้ ยังพบว่าในช่วงวิกฤติโควิด-19 ภาคธุรกิจด้านการผลิตอาหารและเครื่องดื่มได้มีการทำงานร่วมกับองค์กรต่างๆ เพื่อรวบรวมและส่งมอบอาหารส่วนเกินไปยังผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ อีกทั้งยังมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหาร อย่างอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ โดยการคิดค้นบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่มีความยั่งยืนและนำกลับมาใช้ใหม่ได้สำหรับสินค้าอุปโภคบริโภคด้วย

อย่างในกรณีของประเทศไทย หนึ่งในผู้นำด้านการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการดำเนินธุรกิจอย่างบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) หรือ GC ก็ได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อรับมือกับวิกฤติโควิด-19 โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อนำนวัตกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์มาผสมผสานกับองค์ความรู้จากภาคการศึกษาและการแพทย์ พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นเสื้อกาวน์ที่ผลิตจากเม็ดพลาสติกประเภท PE (Polyethylene) ที่ออกแบบตัดเย็บให้สวมใส่สบาย ช่วยให้แพทย์มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ป้องกันการปนเปื้อนสารคัดหลั่งและลดความเสี่ยงในการติดเชื้อจากผู้ป่วย การพัฒนา Medical Protective Suit ชุดป้องกันทางการแพทย์ระดับสูงที่ใช้เฉพาะในห้องผ่าตัดและ ICU สำหรับคนไข้ที่มีอาการรุนแรงและมีโอกาสแพร่กระจายของเชื้อโรคสูง การสนับสนุนบรรจุภัณฑ์พลาสติกรักษ์โลกสำหรับบรรจุอาหารที่สามารถย่อยสลายได้ทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการร้านอาหารที่มีความจำเป็นต้องปรับการให้บริการขายอาหารผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาขยะตกค้างในสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากสั่งอาหารออนไลน์เป็นจำนวนมากในช่วงนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้างต้นแล้ว เรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการขยะก่อนทิ้ง โดยเฉพาะหน้ากากอนามัยหรืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้แล้ว ก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากมีการจัดการที่ไม่ถูกวิธีก็จะเป็นการเพิ่มความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสได้ GC จึงมีการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เช่น การให้ความรู้ในการทำหน้ากากที่สามารถซักและนำกลับมาใช้ใหม่ได้ รวมถึงการดำเนินงานร่วมกับพันธมิตรในโครงการส่งพลาสติกกลับบ้านเพื่อนำกลับมาสู่การผลิตเป็นทรัพยากรอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากจะเป็นตัวช่วยในการบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ดังตัวอย่างข้างต้นแล้ว เศรษฐกิจหมุนเวียนยังเข้ามาเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจจากภาวะวิกฤติ โดยถูกนำมาใช้ในแพ็คเกจกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ทั้งในช่วงสถานการณ์ปกติและช่วงวิกฤติ ทั้งนี้พบว่า มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ มีความเชื่อมโยงกับโครงการสีเขียวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ ที่นำข้อเสนอสีเขียว (Green Deal) มาเป็นเสาหลักในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ มีการปรับใช้นโยบายทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและมหภาคเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดมลภาวะและสร้างโอกาสทางธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจหมุนเวียน ยกตัวอย่างเช่น เทศบาลเมืองอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งนับเป็นเทศบาลแห่งแรกที่น่ายุทธศาสตร์ Circular 2020 – 2025 มาเป็นพื้นฐานในการฟื้นฟูประเทศจากโควิด-19 โดยมุ่งเน้นให้เกิดการลดเศษอาหารลงร้อยละ 50 รวมถึงการใช้ข้อกำหนดด้านความยั่งยืนที่เข้มงวดในอุตสาหกรรมก่อสร้างและลดการใช้วัสดุใหม่ลงร้อยละ 20 ภายในปี ค.ศ. 2030 หรือในเขตนครหลวงบรัสเซลส์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศเบลเยียม ได้กำหนดมาตรการพิเศษในช่วงวิกฤติโควิด-19 เพื่อจัดการด้านการขนส่งและเคลื่อนย้าย โดยการเพิ่มพื้นที่ให้กับคนเดินถนนและนักปั่นจักรยาน และจำกัดความเร็วของยานยนต์ไว้ที่ 20 กิโลเมตรต่อชั่วโมงทั่วเมือง

แต่อย่างที่ว่าทุกฝ่ายได้กล่าวไว้เสมอว่า การดำเนินการเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่อย่างนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมถึงการปรับโครงสร้างพื้นฐาน/ปัจจัยสนับสนุนต่างๆ และสร้างกลไกขับเคลื่อนที่เอื้ออำนวย เช่น ในกรณีของวัสดุอุปกรณ์การแพทย์ ย่อมต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนอย่างห้องปฏิบัติการทดสอบ การพัฒนาระบบการมาตรฐาน การพัฒนาบุคลากร ตลอดจนเครือข่าย/กลไกความร่วมมือของผู้ผลิต ผู้ใช้ ภาคการศึกษาและการแพทย์ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยภาครัฐจะมีบทบาทหลักในการสั่งการ มอบหมาย และตัดสินใจเชิงนโยบาย ควบคู่กับการวางกรอบการพัฒนาในภาพรวมของประเทศเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือ/สนับสนุนด้านการเงินแก่ภาคธุรกิจ/ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในระดับ SMEs นอกจากนี้ ปัจจัยที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง ก็คือการพัฒนาระบบดิจิทัล ที่ถือเป็นตัวช่วยสำคัญของการปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการเข้าสู่เศรษฐกิจศาสตร์หมุนเวียน วิกฤติโควิด-19 ในครั้งนี้ ถือเป็นปัจจัยเร่งให้ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องปรับตัวสู่รูปแบบใหม่ที่เป็นดิจิทัลเร็วยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้สังคมที่ต้องเว้นระยะห่างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในการทำธุรกิจของภาคเอกชน รวมไปถึงการทำงานของภาครัฐ แม้ว่าขณะนี้โลกจะกำลังเผชิญกับวิกฤติการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เกิดผลกระทบในวงกว้าง แต่ในวิกฤติย่อมมีโอกาส เพราะช่วงเวลานี้ถือเป็นช่วงที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูจากการได้พักการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้มลพิษลดลง ความหลากหลายทางชีวภาพกลับคืนมา จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะเร่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการปรับตัวรองรับภาวะวิกฤติ เพราะหากเรามีภูมิคุ้มกันที่แข็งแรง ภายใต้แนวทางการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนแล้ว ไม่ว่าจะวิกฤติรอบนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อใดและจะเกิดวิกฤติรอบใหม่หรือไม่ เราจะสามารถรับมือกับวิกฤติต่างๆ และฟื้นตัวกลับสู่สภาพปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าเดิมแน่นอน

จัดทำโดย นางสาวสมานลักษณ์ ตันติกุล
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

แหล่งข้อมูลอ้างอิง:

1. บทความเรื่อง The circular economy can support COVID-19 response and build resilience เผยแพร่เมื่อ 18 พฤษภาคม 2563 สืบค้นจาก <https://blogs.worldbank.org/psd/circular-economy-can-support-covid-19-response-and-build-resilience>
2. บทความเรื่อง The COVID-19 recovery requires a resilient circular economy เผยแพร่เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2563 สืบค้นจาก <https://www.greenbiz.com/article/covid-19-recovery-requires-resilient-circular-economy>
3. บทความเรื่อง Can the circular economy support the COVID-19 recovery? เผยแพร่เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2563 สืบค้นจาก <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=6758d399-6e29-449e-8bb9-e98d91c171b5>
4. บทความเรื่อง ผลกระทบ COVID-19 ที่มีต่อห่วงโซ่อุปทานโลกและประเทศไทย คอลัมน์ เศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ ทศนะ โดย รศ.ดร.กรรณีย์ ชีวะตระกูลพงษ์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 40 ฉบับที่ 3,560 วันที่ 22-28 มีนาคม 2563 สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/content/426259>
5. บทความเรื่อง รับมือโควิด-19 ด้วยแนวทาง Circular Economy ในแบบของ GC เผยแพร่เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2563 สืบค้นจาก <https://thematter.co/brandedcontent/gc-circular-economy-covid19/114327>